

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

Nr

ŁÓDZKIE

4083

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P. W. NAWRÓCENIA
ŚW. PAWŁA i NAWIEDZENIA N.M.P

524/1

2. Czas powstania

1796 r.
rozbud. 1932?

3. Miejscowość

WYGIELZÓW

4. Adres

Wygielzów

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo łódzkie
pow. BEŁCHATÓWSKI
gmina Żelów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo łódzkie

powiat Łask

8. Właściciel i jego adres
Parafia rzym.-katol.
97-429 Wygielzów

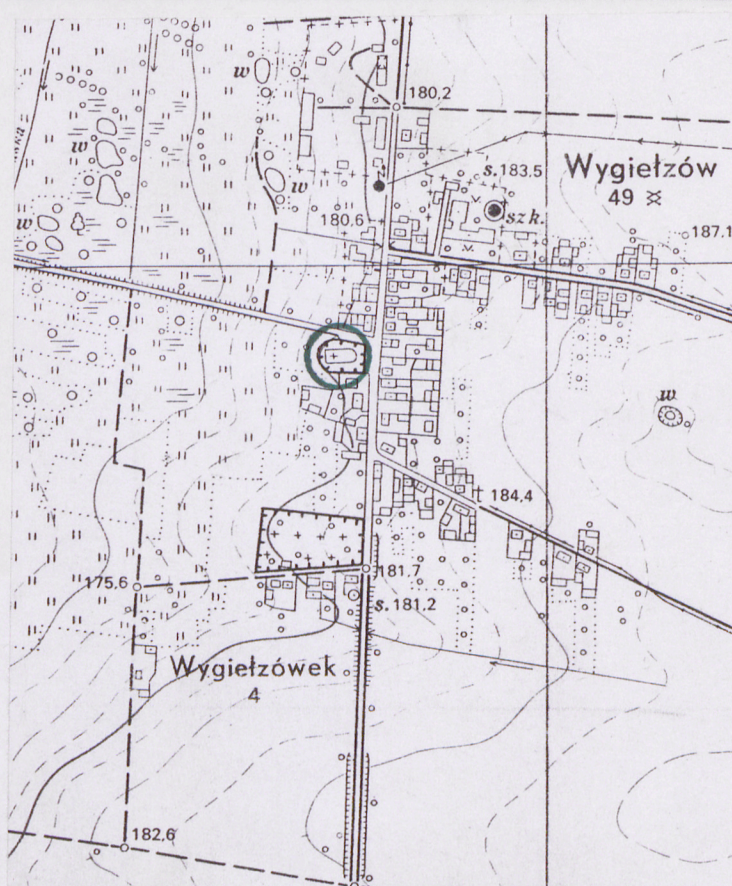
9. Użytkownik i jego adres
jw.

10. Rejestr zabytków

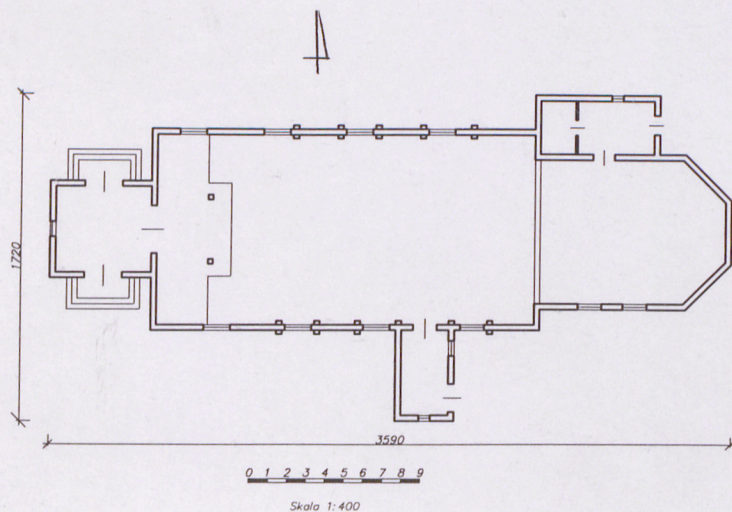
księgi 62 z 25.07.1967

Nr decyzji 442 Data 25.07.1967

księgi - 428 IV-36 z 8.03.1967

1:10000

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Kościół powstał w 1796 r., w miejscu starszego (XV w.) z fundacji Celestyna Gorczyckiego, sędziego ziemskiego sieradzkiego i właściciela ziemskiego. (wg. wizytacji z 1811 r.) lub z fundacji Teodora Krzyckiego, kolatora kościoła i parafian (wg. wizytacji z 1817 r.). W 1810 r. notowano, że pochylał się na jedną stronę "dla wadliwego gruntu" i został wyżej podmurowany w celu naprostowania zrębu. Pierwotny kościół w Wygiełzowie - jednonawowy, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie, był o 9,5 m krótszy od obecnego, posiadał dwa wejścia: od południa i od zachodu. Prezbiterium posiadało strop, nawa - otwartą więźbę dachową. Podłoga była wykonana z "dylów" na podsiebitce, tylko w prezbiterium, w nawie później (!) z szerokich desek. Chór wzniesiono dopiero w 1817 r. Kościół miał także sześć dużych okien po 10 kwater każde, bez krat, zakrystię od strony północnej dostępną dwuskrzydłowymi drzwiami z małym okienkiem. Dach i sygnaturkę pokryto gontami. W kościele znajdował się jeden ołtarz duży, drewniany, o złożonych filarach, z dwoma obrazami: z przedstawieniami Św. Józefa Kalasantego i Najświętszej Marii Panny oraz z czterema rzeźbami. Przed ołtarzem, pod podłogą był grób Łykowskich. Kościół wyposażony był w ambonę, drewnianą chrzcielnicę i sześć ławek dla wiernych oraz jedną ławę kolatorską. Nie był konsekrowany, lecz benedykowany przez diekana.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

S y t u a c j a Kościół w Wygiełzowie położony jest w centrum wsi, na południe od drogi z Kurowa, po zachodniej stronie drogi w kierunku Wygiełzówka, u zbiegu z drogą do odległej o 3 km wsi Korczyska. Otoczony ogrodzeniem z kraty żel. na podmurówce z murowanymi, tynkowanymi słupami. Cmentarz przykościelny wyznaczony został na rzucie prostokąta, o zaokrąglonych od zachodu narożnikach. Brama dwuskrzydłowa z furtką usytuowana jest od strony wschodniej. Jedna furtka od południa prowadzi do plebanii, druga usytuowana została od północy. Kościół jest orientowany, zwrócony prezbiterium na wschód. Dzwonnica znajduje się przy furcie południowej, na południe od kościoła, obok kolumny z rzeźbą Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej. Nowa plebania z zabudowaniami gospodarczymi od zachodu wzniesiona została w miejscu starej, na południe od kościoła.

M a t e r i a ł i k o n s t r u k c j a Kościół drewniany, modrzewiowy, i sosnowy, kryty częściowo gontem (nowy gont nad prezbiterium i fragmentem nawy, starszy nad zakrystią), częściowo starszą blachą cynkową. Sygnaturka kryta jest nową blachą miedzianą. Podmurówka z kamienia polnego w zaprawie wapiennej, w części nowszej - głązy łamane. Konstrukcja ścian zrębowa, zrąb szalowany w pionie deskami na styk, styki maskowane listwami. Nie ustalono sposobu łączenia węglów. Nawa wzmocniona jedenstoma (cztery nowe) lisicami, opracowanymi w formie pilastrów we wnętrzu. Więźba dachowa drewniana (modrzew), częściowo wymieniona (sosna), krokwiowo-jętkowa (jęty w dwóch poziomach) z przypustnicami. Nad prezbiterium siedem wiązarów i ściana stolcowa na trzech parach słupów z mieczowaniem. Nad nawą - 19 wiązarów jw., ściana stolcowa na czterech parach słupów z mieczowaniem. Sygnaturka wsparta na dwóch skrzyżowanych belkach spoczywających na belkach stropowych, skonstruowana z siedmiu słupów stężonych mieczowaniem. Łączenia więźby na kołki modrzewiowe i stalowe śruby (nowe). Nad kruchtą zachodnią pięć krokwi stężonych jętami. Stropy na jednym poziomie. Wnętrze deskowane w pionie łącznie z lisicami, malowane olejno, z polichromią. Tęcza prostokątna z belką tęczową. Chór muzyczny na planie prostokąta, z prostokątnym podestem - ryzalitem na osi, wsparty na ścianach zrębu i od frontu, na parze słupów drewnianych, na wysokich, czworobocznych cokołach, słupy o fazowanych krawędziach, z impostami. Parapet deskowy z motywem tablaturowym w formie rombu na każdej z trzech frontowych ścianek. Prezbiterium z nową, sosnową podłogą i podestem, strop ze sklejk z listwowaniem, w formie pseudokasetonów. Strop w nawie - płaski, z płyt paździerzowych z polichromią. Podłoga w nawie i kruchcie zach. - na legarach, stara, deskowa. Podłoga w kruchcie pld. - nowa, deskowa (sosna). W zakrystii nowe drzwi sosnowe wewnętrzne, górą przeszklone i nowe drzwi do schowka od zachodu, gdzie schody na ambonę. Drzwi do prezbiterium - dwuskrzydłowe, deskowe, z tablatą, nowe.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
2090 m ³	320 m ²	obiekt sakralny	obiekt sakralny
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
<p>W 1973 r. wymieniono pokrycie dachu na blachę cynkową.</p> <p>W latach 90. przystąpiono do remontu kościoła, który znajduje się w złym stanie technicznym.</p> <p>W 1993 r. wymieniono okna i drzwi zewnętrzne kościoła.</p> <p>W latach 90. także pokryto dach prezbiterium gontem, wymieniono podłogę w prezbiterium i zamontowano pseudo-kasetonowy strop. Zamontowano nowe lisice. Wymieniono także część wieży dachowej, naparwiono sygnaturkę i pokryto ją blachą miedzianą. Wymieniono także podłogę w kruchcie południowej, wyremontowano wewnątrz zakrystii i kruchty pld. Wymieniono deskowanie prezbiterium. Wymurowano schody do kruchty.</p> <p>Dzwonnicę pokryto blachą zapewne jeszcze w l. 70.</p>		<p>Zrąb kościoła pochyla się ku północy, dach z blachy cynkowej nad nawą - nieszczelny, żerowanie kołatka w belkach zrębu, zawilgocenie zrębu</p>	
<p>Grzelczak St., Orzeczenie techniczne o stanie kościoła rzymsko-katolickiego w Wygiełzowie gm. Żelów. Bełchatów, listopad 1993</p> <p>Koral A., Gołębiowski A., Opinia o stanie konstrukcji zabytkowego kościoła paraf. w Wygiełzowie. Warszawa 1999</p> <p>Koral A., Gołębiowski A., Projekt wzmocnienia stateczności kościoła paraf. w Wygiełzowie. Warszawa 1999</p>		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		<p>Naprostowanie zrębu, wymiana pokrycia dachu nawy, impregnacja drewna, i likwidacja żerujących w drewnie owadów.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

APŁ, RGP Anteriora, sygn. 2362, Akta Komisji Wojew.
Kaliskiego w przedmiocie Kościoła w Wygiełzowie

APŁ, RGP Anteriora, sygn. 2363, Wizytacja kościelna z
1811 r. s. 116-136

Informacje w parafii, notatki Antoniego Jaszcza
z Archiwum Państwowego w Poznaniu

22. Bibliografia

Katalog zabytków sztuki w Polsce. t. II, woj. łódzkie.
Warszawa 1954, s. 64-65

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Plan zdjęty z natury Rzymsko-katolickiego Kościoła we
wsi Wygiełzów tejże gm. pow. Łódzkiego. wyk. [redacted]
[redacted], 1930 r., w: Archiwum par. Wygiełzów.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Ewa Szelałowska, 08.2000 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Ewa Szelałowska, 08.2000 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Ewa Szelałowska, 08.2000 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów WO SOZ, Del. Piotrków Tryb.

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładka I, II, III, IV

V - dotyczy dzwonnicy przykościelnej

1. Miejscowość WYGIEŁZÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół paraf.pw.Nawrócenia Św. Pawła i Nawiedzenia NMP	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, fotografie
-----------------------------	--	---

cd. p. 12. Autorzy, historia obiektu..

Cmentarz przykościelny ogrodzony był płotem drewnianym z trzema furtkami. Dzwonnicę wzniesiono równocześnie z kościołem, zaopatrzono ją w dwa dzwony.

W następnych latach (nie wiadomo dokładnie kiedy) wzniesiono przy kościele dwie kruchty przy wejściach. Kiedy pokryto nawę stropem - również nie wiadomo. Pierwsza plebania była wzniesiona z „kostki” drewnianej pod strzechą (spłonęła w 1814 r.). Obecna - współcześnie. W 1818 r. zakupiono dwa boczne ołtarze. W 1828 r. kościół i dzwonnica były w tak złym stanie, że wymagały gruntownego remontu. Doszło doń dopiero w 1844 r. (zakres nie znany, być może wówczas wystawiono kruchtę). W 1832 r. sprowadzono z Piotrkowa, z kościoła poklasztornego barokowy ołtarz główny, odnawiany w 1883 r. i 1992 r. W 1932 r. z inicjatywy ks. proboszcza Wojciecha Kubisia kościół zostaje przedłużony w kierunku zachodnim o 9,5 m. Okna kościoła sklepione były wówczas odcinkowo, w prezbiterium posiadały układ szczeblin w formie konturu krzyża łac. Szczyt obwiedziony był listwą w formie spływów wolutowych zakończonych wolutkami. W zwieńczeniu metalowy krzyż w glorii. Parapet chóru wsparty był wówczas na czterech słupach. W 1948 r. pokryto kościół nowym gontem. W latach 50. wykonano polichromię na stropie nawy, na płytach pilśniowych przybitych do desek stropu.

cd. p. 13. Opis...

Drzwi zewn. z zakrystii - deskowe. Drzwi zewnętrzne w kruchtach, nowe, ramowo-płycinowe, sosnowe, dwu- i jednoskrzydłowe. Drzwi z kruchty pld. do nawy, pierwotne, jednoskrzydłowe, deskowe, od strony kruchty szalowane w kwadrat, z żelaznymi ćwiekami, na zawiasach pasowych, żelaznych kutyh. Zamek nakładany, żelazny. Klamka żel. kuta, z ornamentem punktowym i tarczka o ozdobnym wykroju. Drzwi z kruchty zachodniej do nawy - dwuskrzydłowe, deskowe, na zawiasach żelaznych, pasowych. Zamek nakładany, klamka i traczka żelazne. Zamykane na żel. antabę i hak.

Okna nowe, prostokątne, sklepione odcinkowo, krosnowe, wielokwaterowe, z drewna sosny. Dwa w prezbiterium od południa. Cztery w nawie od południa i cztery w nawie od północy. Jedno małe w kruchcie zach. Po dwa - w zakrystii i kruchcie pld.

Schody zewnętrzne nowe, murowane, do kruchty zachodniej - prostokątne, wolne, wypukłe z podestem. Na chór i w zakrystii na ambone (w wydzielonym pomieszczeniu) - drewniane, policzkowe.

R z u t Nawa na planie prostokata. Węższe prezbiterium zamknięte od wschodu trójbocznie, z małą prostokątną zakrystią od północy dostępną z prezbiterium i od zewnątrz, w ścianie wschodniej zakrystii. Kwadratowa kruchta od zachodu dostępna w ścianach północnej i południowej. Prostokątna kruchta przed wejściem od południa, dostępna od wschodu.

Wkładkę założył: E.Szelągowska, 08.2000 r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Deleg. WO SOZ Łódź, Piotrków Tryb.

2

5

6

3

4

7

8

1. Miejscowość WYGIEŁZÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół paraf.pw.Nawrócenia Św. Pawła i Nawiedzenia NMP	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, fotografie
-----------------------------	--	---

cd. p. 13 Opis..

B r y ł a Wysoki (662 cm) zrąb kryje dach dwuspadowy z wysuniętym okapem, od strony zachodniej zamknięty szczytem odeskowanym w pionie, o obrysie łuku nadwieszonoego z podwójnym wykrojem wklęsłym po bokach. Sygnaturka na kalenicy od strony wschodniej, ażurowa, otwarta sklepieniami prześwitami, z profilowanym bogato gzymsem, kryta kopułką cebulastą. Dach nad prezbiterium - nieco niższy, zamknięty trójbocznie od wschodu, z okapem. Kruchta zachodnia kryta dachem okapnikowym o kalenicy na wysokości zwieńczenia zrębu kościoła. Kruchta od południa kryta dachem dwuspadowym o kalenicy na wysokości 2/3 wysokości zrębu. Zakrystia kryta dachem trójpołaciowym o kalenicy na wysokości okapu dachu prezbiterium.

E l e w a c j e

E l e w a c j a z a c h o d n i a Na osi elewacji dostawiona kruchta z niewielkim, kwadratowym okienkiem w ścianie wschodniej. W ścianach pñ. i pñd. - drzwi prostokątne, dwuskrzydłowe, nowe.

E l e w a c j a p o ł u d n i o w a Szalowana w pionie, w dwóch poziomach. Nawa o czterech oknach wielokwaterowych. Kruchta pomiędzy pierwszym, a drugim oknem od wsch. Elewacja kruchty - z wydzielonym listwą szczytem, z okienkiem jednoskrzydłowym, czterokwaterowym. Drzwi nowe, od wsch. - dwuskrzydłowe, z okuciami, listwowane w kwadrat. Od strony nawy - prostokątne okienko, czterokwaterowe. Drzwi w kruchcie od zach. - jak wyżej.

E l e w a c j a w s c h o d n i a Deskowana w pionie, z listwami maskującymi szczeliny, trójbocznie zamknięte prezbiterium. W elewacji wsch. zakrystii - drzwi jednoskrzydłowe, prostokątne, deskowe, opierzone w kwadrat.

E l e w a c j a p ó ł n o c n a - jak od południa, bez kruchty. Małe, prostokątne okienka w zakrystii od pñ. i zach.

Wnętrze Zrąb Kościoła deskowany w pionie, w nawie artykulacja ścian lisicami-pilastrami. Wnętrze malowane olejno w szarościach.

Wypożażenie: ołtarz główny barokowy z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, dwa ołtarze boczne z pocz. XIX w., ambona i chrzcielnica barokowe, krucyfiks na tarczy - barokowy, cztery obrazy barokowe w prezbiterium, epitafia w prezbiterium (I poł. XIX w.), ławy barokowe.

Instalacje: elektryczna, odgromowa, wentylacja grawitacyjna.

Wkładkę założył: Ewa Szelałowska, 08.2000 r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: Del. WO SOZ Łódź, Piotrków Tryb.

9

10

11

12

14

13

15

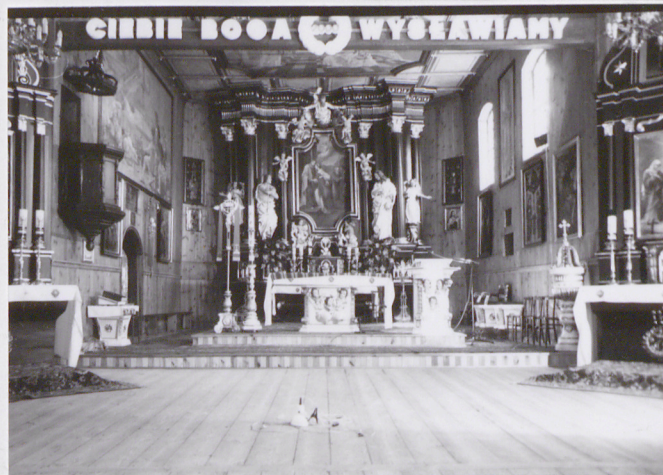

16

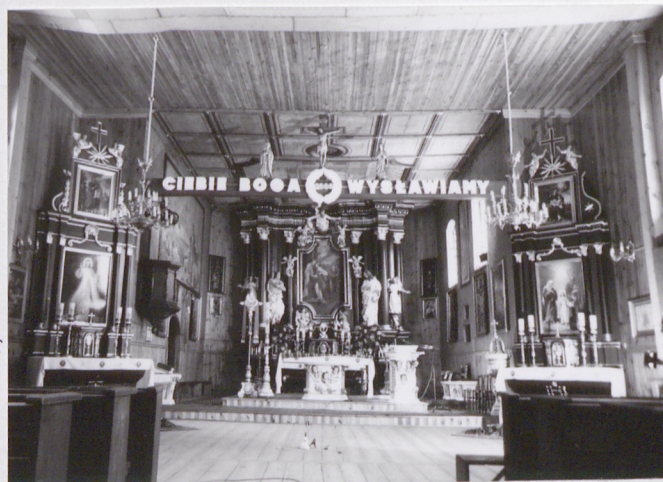
1. Miejscowość WYGIEŁZÓW	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół paraf.pw.Nawrócenia Św. Pawła i Nawiedzenia NMP	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, fotografie, plany 17
-----------------------------	--	--

Spis fotografii:

1. Kościół - widok od strony wschodniej,
2. Kościół - widok z płn.-wsch.,
3. Prezbiterium, widok od wschodu,
4. Sygnaturka,
5. Zrąb południowy,
6. Elewacja wschodnia kruchty pld.
7. Kruchta pld., widok z pld. zach.,
8. Elewacja północna kościoła,
9. Zrąb północny,
10. Zakrystia, widok ogólny,
11. Zakrystia, elewacja północna,
12. Zakrystia, elewacja wschodnia,
13. Kruchta zachodnia, widok z pld.-zach.,
14. Elewacja zachodnia kruchty zach.,
15. Szczyt kruchty zach,
16. Szczyt zach. kościoła,
17. Wnętrze-widok ku prezbiterium,
18. Wnętrze prezbiterium,
19. Chór muzyczny od zach.,
20. Drzwi do kruchty zach.,
21. Drzwi do kruchty pld.,
22. Klamka z szyldzikiem drzwi pld.,
23. Zamek drzwi pld.

19

18

20

Reprodukcje inwentaryzacji kościoła z 1930 r

Wkładkę założył: E. Szelańska, 07.2000 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Deleg. WO SOZ Łódź, Piotrków Tryb.

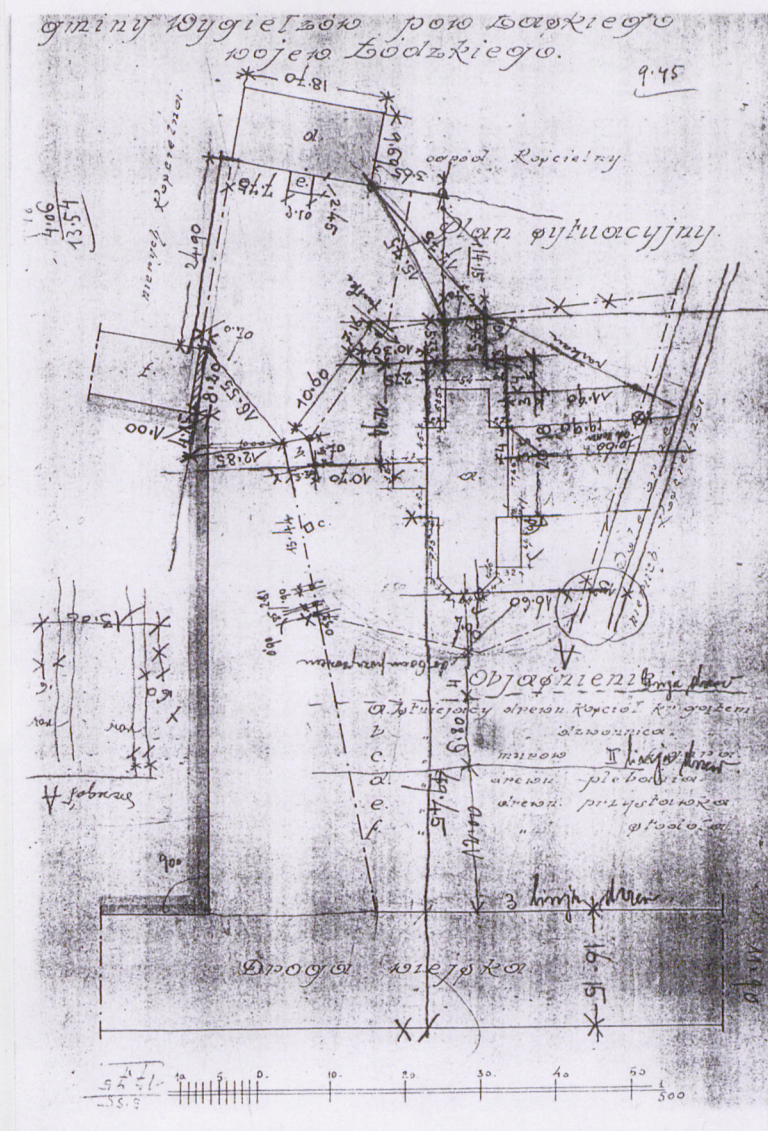
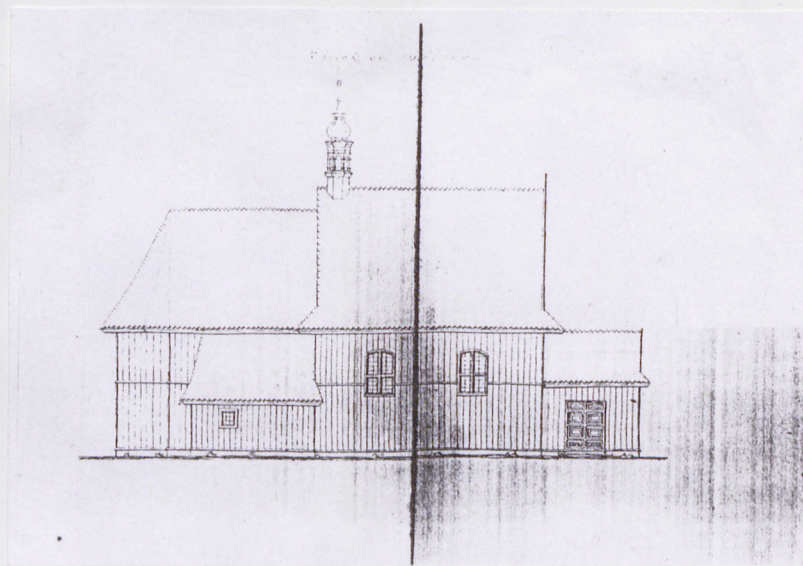
21

22

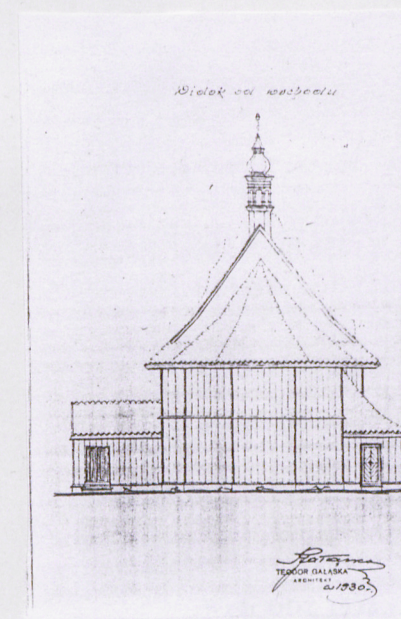
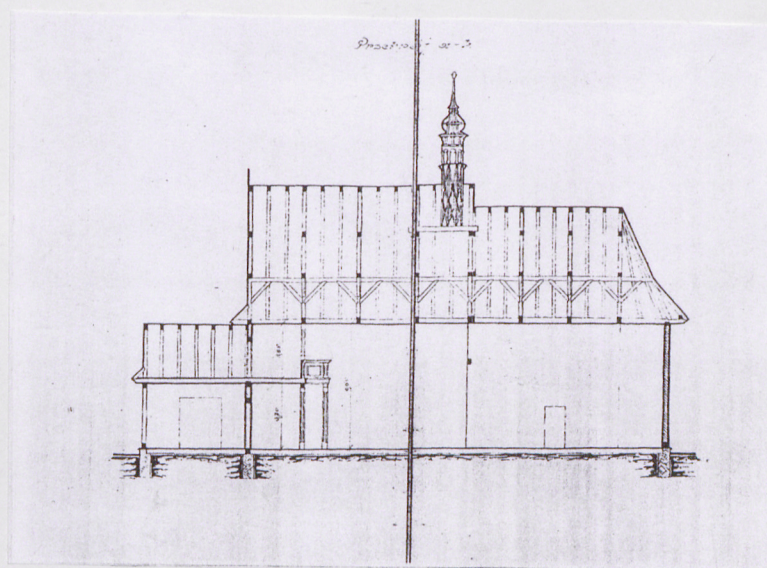
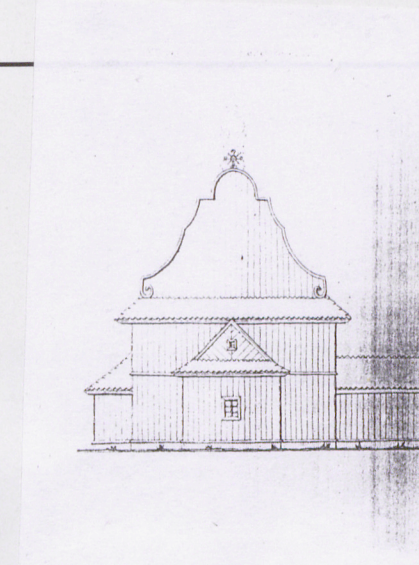
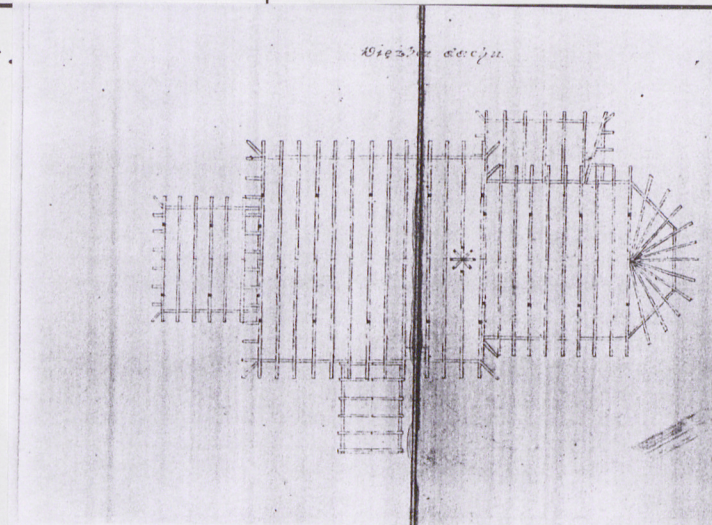
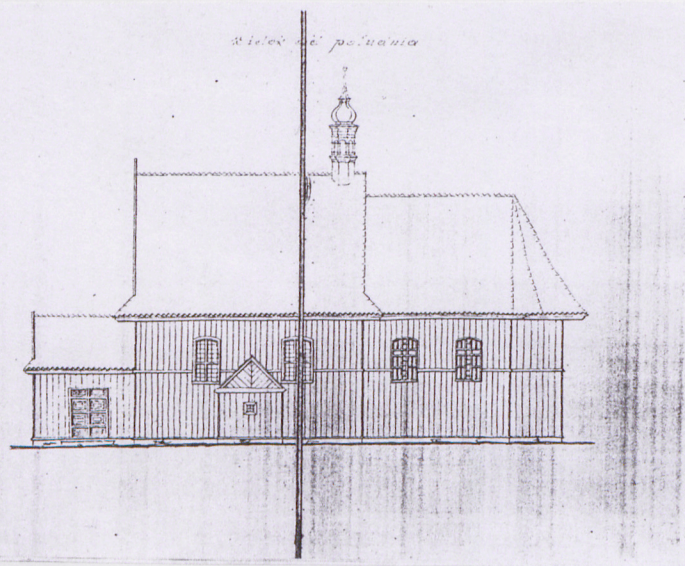

23

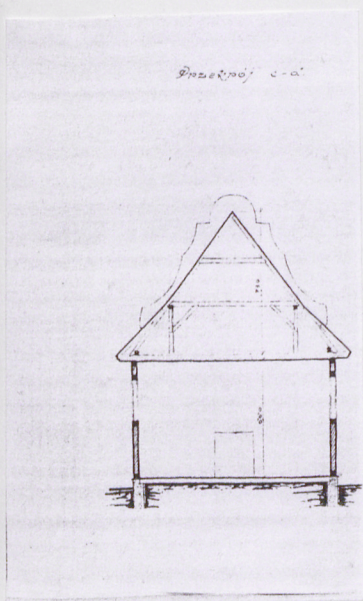
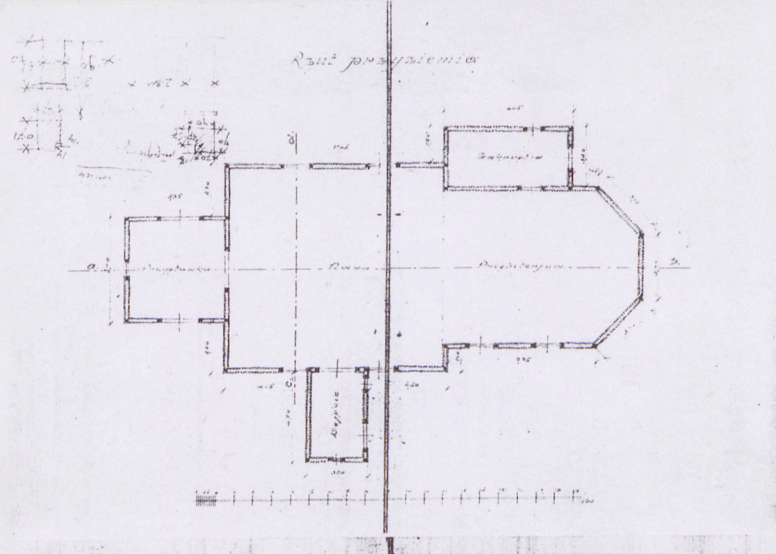
1. Miejscowość W Y G I E Ł Z Ó W	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół paraf.pw.Nawrócenia Św. Pawła i Nawiedzenia NMP	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Plany
-------------------------------------	--	---

Reprodukcje inwentaryzacji kościoła z 1930 r.

Wkładkę założył: Ewa Szelałowska, 07.2000 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Deleg. WO SOZ Łódź, Piotrków Tryb.

1. Miejscowość W Y G I E Ł Z Ó W	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) DZWONNICA przy kościele parafialnym	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Tekst, fotografie, plan, przekrój
-------------------------------------	--	---

Historia

Dzwonnica przy kościele parafialnym w Wygiełzowie powstała równocześnie z nim, w 1796 r. Wykonana została z drewna, miała widoczną konstrukcję, szalowana była deskami tylko w strefie poddasza, kryta gontem. Posiadała dwa dzwony. W krótkim czasie uległa jednak zniszczeniu (w 1811 r. stan pokrycia dachu był zły). W 1828 r. odnotowano potrzebę postawienia nowej, jednakże zbiórka pieniędzy na budowę szła opornie, więc ostatecznie wystawiono nową dopiero w 1844 r. Enterprenerem (przedsiębiorcą budowlanym, a tu: organizatorem prac budowlanych i remontowych) był dziedzic wsi Wygiełzów i kolator kościoła - J. Cieśliński. Powstała dzwonnica w obecnym kształcie, kryta gontem. Prawdopodobnie wymieniano szalunek (nie wiadomo kiedy). Współcześnie (l. 70.) zmieniono także pokrycie dachu na blachę.

Opis

Dzwonnica drewniana konstrukcji słupowej, o lekko nachylonych ścianach, szalowana deskami w pionie. Czworosścienna, niski dach czterospadowy, kryty blachą cynkową,. Posadzka - betonowa wylewka. Murowany, prostokątny stopień przed wejściem.

Konstrukcja słupowa - cztery słupy narożne, cztery w połowie długości ścian i jeden centralny spięte w dwóch poziomach zastrzałami w układzie krzyżowym. Dach wsparty na równolegle ułożonych belkach. Wieża szalowana w pionie. Od strony północnej prostokątne drzwi deskowe, na żelaznych zawiasach pasowych, zamykane na wrzeciędz. Dach niski, czterospadowy, z wydatnym okapem, kryty blachą cynkową z metalowym krzyżem w zwieńczeniu. Z każdej strony, pod okapem wycięto dwa prostokątne prześwity osłonięte stałą żaluzją o ukośnie ustawionych listwach.

Dwa dzwony pod dachem dostępne z wysokiego podestu po drabinie.

Brak instalacji.

Stan zachowania: drzwi zawilgocone, z ubytkami drewna. Blacha na dachu przerdzewiała.

Należy wymienić pokrycie dachu na gontowe.

Powierzchnia: 12 m² kubatura: 62 m³

Spis fotografii: 1. Widok ogólny z północnego wschodu, 2. Elewacja wschodnia, 3. Widok z południowego - zachodu, 4. Elewacja południowa.

Wkładkę założył: Ewa Szelągowska, 07.2000 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Deleg. WO SOZ Łódź, Piotrków Tryb.

Wzór ODZ 1978 r.

1

2

3

4

